

clas ohlson

Hållbarhetsrapport 2011/12

Utdrag ur årsredovisning 2011/12

Hållbar utveckling

Clas Ohlson är ett renodlat detaljhandelsföretag med 157 butiker och e-handel i Sverige, Norge, Finland och Storbritannien.

Vi erbjuder ett sortiment med 15000 produkter inom Bygg, Hem, Multimedia, El och Fritid. Vårt huvudkontor och distributionscentral finns i Insjön, Dalarna och totalt har vi cirka 4000 medarbetare. Vi äger inga fabriker utan istället samarbetar vi med cirka 600 leverantörer och 700 tillverkare i 30 länder. I denna hållbarhetsredovisning kan du läsa mer om hur vi arbetar med CSR-frågor (Corporate Social Responsibility). Ett arbete som omfattar Clas Ohlsons sociala och miljömässiga ansvar, det vill säga arbetet för en hållbar utveckling.

Grunden för Clas Ohlsons CSR-arbete

Vår affärsidé är att göra det smidigt för människor att lösa vardagens praktiska små problem. Vi ställer krav både på oss själva och på våra leverantörer och tillverkare gällande arbetsvillkor och mänskliga rättigheter, arbetsmiljö och miljöpåverkan. Inriktningen är att, genom en långsiktigt hållbar affärsidé och verksamhet, skapa värde för Clas Ohlsons aktieägare, kunder, medarbetare och för samhället i stort. Clas Ohlson ska bidra till en hållbar utveckling och värna om nuvarande och kommande generationers livsförutsättningar.

Arbetet med att bidra till en hållbar samhällsutveckling är affärskritiskt. Kraven och förväntningarna från kunder, medarbetare, aktieägare och andra intressenter ökar samtidigt som hållbarhetsfrågor innebär nya affärsmöjligheter för Clas Ohlson. Alla väsentliga investeringsbeslut ska beakta såväl ekonomiska som sociala och miljömässiga konsekvenser.

Vår hållbarhetsvision

Vi ska engagera företagets resurser till ekonomisk, social och miljömässig utveckling som bidrar till hållbara levnadsförhållanden för nuvarande och kommande generationer.

Clas Ohlsons CSR-organisation och ansvar

Clas Ohlsons hållbarhetsarbete leds genom ett CSR-forum som består av vd, informationschef, inköpschef, varuförsörjningschef, HR-chef (Human Resources), miljökoordinator, interncontroller och chef för CSR och uppförandekod.

Forumet fattar beslut om mål, strategier och aktiviteter för hela koncernens hållbarhetsarbete och följer upp att företaget på ett effektivt sätt arbetar mot uppsatta mål. Vd har det övergripande ansvaret och inriktningen är att hållbarhetsarbetet ska vara en integrerad del av organisationen.

Clas Ohlson arbetar efter filosofin att hållbarhetsfrågor kräver ett helhetstänkande och dessa frågor måste genomsyra hela organisationen och dess olika verksamheter. Det gäller att få med hela organisationen i arbetet mot ett hållbart samhälle och att även engagera kunder och ägare i arbetet.

Principer och redovisningsperiod för Clas Ohlsons hållbarhetsredovisning

Denna hållbarhetsredovisning är Clas Ohlsons fjärde och baseras på de senaste riktlinjerna från Global Reporting Initiative (GRI). Clas Ohlson har valt att redovisa enligt C-nivå* (revideras inte av extern part). På sidan 43 finns en korsreferenstabell som visar var i Clas Ohlsons årsredovisning, hållbarhetsredovisning och webbplats de olika GRI-indikatorerna återfinns.

Informationen och nyckeltalen som presenteras i hållbarhetsredovisningen är utvalda efter väsentlighet och relevans ur ett hållbarhetsperspektiv för Clas Ohlson och enligt våra intressenters önskemål.

Hållbarhetsredovisningen omfattar verksamhetsåret 2011/12, det vill säga perioden 1 maj 2011 – 30 april 2012. I några avsnitt nedan redovisas information, nyckeltal och diagram för perioden 1 januari 2011 – 31 december 2011.

Clas Ohlsons intressenter och målgrupper

Clas Ohlsons viktigaste intressenter och målgrupper är kunder, medarbetare, aktieägare, leverantörer och tillverkare, ideella organisationer samt allmänheten.

Vi har en löpande dialog med de viktigaste intressenterna och gör även interna och externa mätningar för att fånga upp de synpunkter och önskemål som finns kring företagets verksamhet och utveckling. Våra intressenter har olika förväntningar och krav på Clas Ohlson. Genom att ha en öppen dialog får vi ökad kunskap och hjälp med att fastställa vad vi behöver förbättra i vårt hållbarhetsarbete.

Vi har möten med olika fond- och kapitalförvaltningsföretag och deras hållbarhetsanalytiker kring olika hållbarhetsfrågor och de möjligheter och utmaningar som Clas Ohlson har. Initiativet Hållbart Värdeskapande bidrar också till att ge värdefull feedback från kapitalmarknaden gällande viktiga CSR-frågor. Clas Ohlson har under verksamhetsåret också genomfört möten med olika ideella organisationer för att ta del av deras synpunkter, erfarenheter och arbete med mänskliga rättigheter och miljö. En uppföljande granskning av organisationen Swedwatch gjordes under våren 2012 där Clas Ohlson och andra företag inom branschen medverkade. Analysen, som publicerades i juni 2012, baserar sig på bland annat intervjuer med både köpare och tillverkare och finns att läsa på Swedwatchs hemsida (www.swedwatch.org). Vi har också deltagit i flera forskningsprojekt, bland annat vid Lunds Universitet, för att bidra till den empiriska forskning som sker inom CSR-området.

Deltagande i internationella hållbarhetsinitiativ

Clas Ohlson är sedan 2008 medlem i FN:s upprop för arbete med mänskliga rättigheter, UN Global Compact. Vi deltar också, sedan 2008, i det internationella klimatinitiativet Carbon Disclosure Project, CDP, där vi under verksamhetsåret redovisat de utsläpp som skett under 2010, både direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser från vår verksamhet.

Medarbetarmätningar

Våra arbetsmiljökartläggningar visar en hög trivselfaktor och en bra arbetsmiljö. Under verksamhetsåret har en medarbetarundersökning som omfattar hela koncernen genomförts – nöjd medarbetarindex, NMI. Undersökningen ger värdefull feedback från våra medarbetare gällande våra arbetsplatser, arbetsvillkor och trivsel (läs mer på sid 36-39).

Kundundersökning

Clas Ohlson gör varje år en stor kundundersökning som omfattar Sverige, Norge och Finland. Undersökningen inkluderar frågor om våra kunders syn på hållbarhetsfrågor

och vilka områden man tycker är de viktigaste när det gäller miljö, etik och socialt ansvarstagande (se diagram på nästa sida).

Årets undersökning visar att kunderna tycker att vårt sociala arbete är viktigast, följt av en bra personalpolitik, vårt miljöarbete och slutligen vårt övriga samhällsengagemang. Clas Ohlson deltog för andra året i undersökningen Sustainable Brands Image Survey 2012. Undersökningen mäter svenska folkets inställning och uppfattning om företagets hållbarhetsarbete och Clas Ohlson fick utmärkelsen Bäst i Branschen 2012.

Dialogen med våra kunder om hållbarhetsfrågor är viktig och kommer att utvecklas vidare för att inkludera våra kunder i utvecklingen av vår verksamhet och de produkter vi erbjuder.

Våra butiker

I samband med butiksetableringar samarbetar Clas Ohlson med kommuner, regioner och myndigheter. Det finns ett gemensamt intresse att skapa ett lokalt livskraftigt näringsliv, inte minst i de citylägen där Clas Ohlson i första hand etablerar butiker. Centrala lägen innebär att människor kan handla där de rör sig i sin vardag, vilket minskar behovet av bilresor till affärscenter utanför stadskärnan. Vi öppnar årligen ett stort antal nya butiker på våra för närvarande fyra marknader och skapar därigenom många nya arbetstillfällen.

Ekonomisk utveckling som skapar värde

Clas Ohlson har, sedan starten 1918, varje år redovisat vinst. God lönsamhet och starka finanser är grundläggande för att bedriva en långsiktigt hållbar verksamhet och skapa värde för aktieägare, medarbetare, leverantörer och för samhället i stort. I takt med att verksamheten växer och expanderar skapas nya arbetstillfällen och Clas Ohlson bidrar, genom de skatter som betalas på våra olika marknader, till de offentliga finanserna och finansieringen av samhällets gemensamma åtaganden.

Viktiga händelser under 2011/12

Under verksamhetsåret har vi tagit fortsatta utvecklingssteg i vårt långsiktiga arbete med uppföljning av vår uppförandekod. Under verksamhetsåret gjordes 617 revisioner av tillverkare i Asien jämfört med 426 föregående år. Ett program för fördjupat samarbete med strategiskt viktiga tillverkare har inletts med målsättningen att höja CSR-standarden till näst högsta eller högsta nivå.

Energianvändning i butik har minskats med cirka 50 procent i ett antal butiker genom bättre belysningsplaner och ny belysningsteknik. Den nya belysningen används i alla nya butiker och äldre butiker görs om i samband med att de renoveras.

Utsläppen från transporter har minskats genom att öka pallhöjden vid uttransporter. Mer varor och mindre luft i lastbilarna gör det möjligt att reducera både koldioxidutsläpp och kostnader.

Clas Ohlson har fortsatt bidra till utfasningen av traditionella glödlampor genom olika marknadsföringsinsatser.

Kunderna får hjälp att hitta rätt alternativ genom vår kunniga personal och genom vägledande information i våra butiker.

Clas Ohlson samarbetar med Rädda Barnen. Det handlar dels om utbildningsinsatser för unga arbetare i Kina gällande deras särskilda behov och villkor, dels om insamlingskampanjer i våra butiker till förmån för barn i Nepal. Målet är att under en treårsperiod ge 7 000 barn möjlighet till skolgång.

*GRI:s tillämpningsnivåer

Det finns tre olika tillämpningsnivåer i riktlinjerna. Nivåerna kallas A, B och C. Redovisningskraven för respektive nivå innebär en ökad tillämpning eller täckning av GRI:s redovisningsramverk. Ett plustecken (+) kan läggas till varje nivå och betyder att redovisningen är externt bestyrkt.

Nordisk undersökning av vilka hållbarhetsaspekter som är viktigast

Strategierna är följande:

Strategi	Aktiviteter
Öppen dialog med våra intressenter och ideella organisationer kring vårt CSR-arbete.	<ul style="list-style-type: none"> - Feedback från våra intressenter via nöjd medarbetarindex, kundundersökningar och deltagande i Sustainable Brands Image Survey. - Deltagande och dialog med ideella organisationer, universitet, forum och andra parter gällande CSR-frågor.
Fördjupat samarbete med leverantörer och tillverkare för att skapa successiva sociala och miljömässiga förbättringar.	<ul style="list-style-type: none"> - Vidareutvecklade former för uppföljning, kontroll och stöd till tillverkare i Asien gällande bland annat arbetsförhållanden och miljöarbete. - Arbete för att minska antalet leverantörer och tillverkare. - Samarbete med andra organisationer för att öka effektiviteten i uppföljnings- och utvecklingsarbetet.
CSR-perspektivet ska vara en integrerad del av våra affärer och verksamhet. Vi ska bidra till en hållbar utveckling, ta vara på de affärsmöjligheter som finns och stärka vår långsiktiga konkurrenskraft.	<ul style="list-style-type: none"> - Integration av CSR-frågor i Clas Ohlsons strategi- och affärsplanering, rapportering och uppföljning. - Utveckling av organisation, processer och systemstöd för CSR-arbetet. - Internutbildning för att höja kompetensen och medvetenheten i hela organisationen kring CSR-frågor.
Utvecklat produktsortiment och kommunikation som hjälper våra kunder att välja produkter och lösningar som bidrar till en hållbar utveckling.	<ul style="list-style-type: none"> - Sortimentsutveckling med nya produkter som hjälper våra kunder att minska sin elförbrukning och miljöpåverkan. - Ökad kundkommunikation gällande CSR-frågor i våra butiker och via andra försäljnings- och kommunikationskanaler.
Vi ska göra en skillnad i samhället genom att stödja utvalda ideella organisationer i de länder där vi är verksamma.	<ul style="list-style-type: none"> - Långsiktigt samarbete med bland annat Rädda Barnen för att bidra till att förbättra barns villkor, dels i form av utbildningsinsatser i Kina, dels att ge barn i Nepal en möjlighet att gå i skolan. - Samhällsengagemang med stöd till kultur- och idrottsverksamhet för framförallt ungdomar i Insjön med omnejd.

Vårt arbete för mänskliga rättigheter och bättre arbetsvillkor

För Clas Ohlson är det viktigt att ta ansvar för och värna om människor och miljö som påverkas av vår verksamhet. Ansvar i vår leverantörskedja innefattar att ställa krav och kontrollera, men också att utveckla långsiktiga relationer och stödja våra leverantörer i arbetet för att åstadkomma hållbara förbättringar.

Vår leverantörskedja

Clas Ohlson är ett renodlat detaljhandelsföretag. Vi äger inga fabriker och vårt produktsortiment köps in från cirka 600 leverantörer och 700 tillverkare i 30 länder. 38 procent av våra produkter köps direkt från fabriker i Asien. Vid dessa direktinköp har vi större möjlighet att påverka, kontrollera och stödja tillverkarna i deras arbete att förbättra arbetsvillkor och arbetsmiljö.

Vårt arbete med att kontrollera och stödja våra leverantörer och tillverkare inriktas till stor del på produktion som sker i länder där det finns högre risk för avvikelser från vår uppförandekod.

Långsiktigt engagemang och samarbete

Vår ambition är att bidra till förbättringar av arbetsmiljö och arbetsvillkor i vår egen verksamhet och för människor som deltar i produktionen av produkter som vi köper från olika leverantörer och tillverkare. Vi har också ett ansvar för att produkterna har en så låg miljöpåverkan som möjligt under

Historik över Clas Ohlsons CSR-arbete

- 1998 Policy angående barnarbete införs.
- 2001 Miljöpolicy införs.
- 2004 Processen med utveckling och införande av vår uppförandekod påbörjas.
- 2005 Uppförandekod för leverantörer fastställs av styrelsen och offentliggörs.
- 2006 Arbetsmaterial för vårt systematiska CSR-arbete tas fram, fastställs och testas.
- 2007 Våra första externa CSR-revisioner genomförs.
- 2008 Etablering av egen CSR-organisation i Shanghai.
- 2009 Utökat antal revisioner och fördjupat samarbete med leverantörer gällande vår uppförandekod.
- 2010 Antikorruptionsektion införs i vår uppförandekod. Kompletterande CSR-kontor i södra Kina etableras.
- 2011 Inköpskontor i södra Kina med CSR-revisorer.

sin livscykel. Arbetet med att kontrollera och arbeta för förbättringar i vår leverantörskedja är ett långsiktigt och komplext arbete. Det kräver engagemang och arbetsinsatser från hela vår organisation och de leverantörer och tillverkare vi samarbetar med. Sedan införandet av vår uppförandekod 2005 och etablerandet av vårt inköpskontor och CSR-avdelning i Shanghai 2008 och i Shenzhen 2010, har vi kommit närmare tillverkarna och tagit flera viktiga steg framåt i vårt arbete med att påverka, kontrollera och förbättra villkoren i vår leverantörskedja.

Integrerad del av verksamheten

CSR-arbetet ska vara en integrerad del av Clas Ohlsons verksamhet. Arbetet målsätts, planeras och följs upp av Clas Ohlsons CSR-forum (läs mer på sidan 27).

I arbetet med socialt ansvar i leverantörskedjan är ett nära och väl fungerande samarbete mellan inköpsavdelningen och CSR-avdelningen en grundförutsättning. Båda avdelningarna är delaktiga i arbetet att se till att Clas Ohlsons leverantörer och tillverkare skriver under och följer kraven i vår uppförandekod samt att eventuella brister åtgärdas. Inköpsavdelningen kan i sitt dagliga arbete ta del av information om våra tillverkares CSR-status, revisionsrapporter och förbättringsarbete som en viktig del i beslutsunderlaget vid inköp av olika produkter och valet av leverantör eller tillverkare. Om en tillverkare har en allvarig avvikelse som inte åtgärdas blir de spärrade i inköpssystemet tills dess att problemen åtgärdats.

CSR-avdelning i Shanghai och Shenzhen

Vår CSR-avdelning i Kina ansvarar för att kontrollera, bedöma och följa upp att Clas Ohlsons uppförandekod efterlevs samt att utbilda och informera våra leverantörer och tillverkare i Asien. I arbetet ingår bland annat CSR-revisioner av tillverkare och att ge tillverkare stöd i deras arbete med förbättringar.

Avdelningen verkar organisatoriskt under Clas Ohlsons vd och bestod vid verksamhetsårets slut av CSR Manager Supply Chain, CSR-teamleader, administratörer, CSR-revisorer som arbetar med revisioner av tillverkare samt information och utbildning på fabrikerna.

Utmaningar och möjligheter

Clas Ohlson har ett brett sortiment med cirka 15000 produkter som köps in från ett stort antal olika tillverkare. För många av dem är Clas Ohlson en liten kund som står för mindre än 5 procent av deras årliga omsättning.

Ute på fabriker i Asien förekommer utmaningar av olika slag, som till exempel för mycket övertidsarbete, bristande arbetsmiljö, bristfällig skyddsutrustning, inga eller svaga fackföreningar och manipulerade tidrapporter. Korruption, mutor och annat kan också försvåra kontrollarbetet. Vi gör både annonserade och oannonserade kontroller hos tillverkare.

Alla företag som direkt eller indirekt har verksamhet i Asien möter dessa utmaningar och kan på olika sätt bidra till att villkoren förbättras. Clas Ohlsons strategi är att använda en kombination av egna CSR-revisorer och externa revisionsföretag. Ett nära samarbete mellan vår CSR-avdelning i Kina och vår inköpsavdelning i Insjön är också avgörande för att nå resultat.

Clas Ohlson arbetar för att förhindra korruption och mutor. Som företag och inköpare av varor och tjänster har vi möjlighet och skyldighet att ställa krav på affärsetik, både på oss själva och på dem vi samarbetar med.

De tillverkare vi samarbetar med har olika kunskaper och erfarenheter om CSR-krav och -revisioner. Många fabriker har flera internationella kunder som ställer krav och gör återkommande kontroller på fabriken, andra har mer begränsad erfarenhet eftersom det tidigare var sällsynt att köpare ställde tydliga krav och genomförde CSR-revisioner. Under de senaste åren har vi upplevt en skillnad och allt fler köpare ställer nu krav och kontrollerar fabriker, vilket är viktigt för att nå varaktiga och hållbara förbättringar.

Att köpande företag gemensamt ställer krav på förbättrade villkor för människor och miljö är en positiv utveckling men som kan ge ännu större effekt genom att försöka harmonisera de olika verktyg och metoder som används. Clas Ohlson är medlem i organisationen CSR Asia vilket ger oss möjlighet att utbyta erfarenheter. För att öka effektiviteten i uppföljnings- och förändringsarbetet utvärderar vi ett eventuellt samarbete med globala organisationer som SEDEX (SMETA), BSCI eller GSCP som har gemensam uppförandekod, verktyg och processer. Vi samarbetar också med Save the Children's Centre for Children's Rights and Corporate Responsibility i Kina för att bidra till att förbättra villkoren för unga arbetare (över 16 år) (läs mer om samarbeten på sidan 32).

Som en del i detta arbete, och i linje med FN:s globala initiativ för att bekämpa korruption, har vi under verksamhetsåret genomfört fördjupad utbildning om korruption och mutor internt i företaget.

Utbildning

Förstärkta utbildningsinsatser har gjorts för att ge en grundläggande CSR-utbildning för alla anställda i företaget. Utbildningen skapar en gemensam grund inom företaget, beskriver de olika delar som Clas Ohlsons CSR-arbete innefattar och hur var och en kan bidra till att nå våra hållbarhetsmål.

Vår inköpsavdelning utbildas löpande om CSR och vårt arbete i vår leverantörskedja och inköparna deltar vid revisioner varje år, vilket ger dem ökad kunskap och erfarenhet kring processen och insikt hur de som inköpare kan bidra till förbättringsarbetet.

Under året har våra revisorer genomgått extern miljöutbildning, introduktion till CSR-standarden SA8000 samt seminarier om arbetsrätt. Utbildning har också skett ute på fabrik för att få utökad kunskap om olika produktionsprocesser, koldioxidutsläpp samt ökad kunskap om särskilda behov och villkor för unga arbetare (över 16 år).

Varje år arrangerar vi utbildning i Hongkong, Taipei och Shanghai för våra agenter om vårt CSR-program och uppföljning i leverantörskedjan. Våra agenter, som bistår oss vid direktinköp i Asien, deltar också vid revisioner för att få mer kunskap om arbetet med att följa upp, kontrollera och stödja tillverkare.

Extern information

Clas Ohlsons hållbarhetsrapport, som är en del av årsredovisningen, är basen i vår externa CSR-rapportering och sker enligt GRI, Global Reporting Initiative, för att underlätta för omvärlden att följa vårt arbete. Clas Ohlsons intressenter kan också ta del av kompletterande information på vår hemsida där vi bland annat också har ett antal fallstudier med exempel på vårt arbete med sociala frågor, miljöarbete och andra hållbarhetsfrågor. Vi rapporterar vårt CSR-arbete till UN Global Compact och CDP (Carbon Disclosure Project).

Våra verktyg och processer

Uppförandekoden

Grunden för vårt arbete med uppföljning och förbättringsarbete i vår leverantörskedja är vår uppförandekod. Clas Ohlsons uppförandekod innehåller de krav vi ställer på oss själva och på våra leverantörer och tillverkare gällande bland annat arbetsvillkor, arbetsmiljö, antikorrupktion och miljöpåverkan.

I koden hänvisar vi till internationella konventioner samt nationell lagstiftning och regler. Kraven i koden baseras på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och barns rättigheter och ILO:s kärnkonventioner.

Koden bygger på OECD:s riktlinjer för multinationella företag och följer också FN:s 10 principer (UN Global Compact) för mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupktion. Våra krav i koden innefattar bland annat att:

- vi inte tillåter barnarbete eller tvångsarbete.
- anställda inte får diskrimineras på grundval av personliga karaktärsdrag eller övertygelse.
- arbetarnas hälsa och säkerhet ska prioriteras på arbetsplatserna, till exempel att ändamålsenliga skydd används, att utrustning och byggnader är säkra.

- farliga substanser och farligt avfall ska hanteras på ett säkert sätt.
- anställda ska ha acceptabla arbetsvillkor, bland annat vad gäller lön och arbetstider.

Koden finns tillgänglig på svenska, norska, finska, engelska, mandarin, vietnamesiska, koreanska och japanska och kan läsas i sin helhet på Clas Ohlsons hemsida för finansiell information (<http://om.clasohlson.com>).

Krav på leverantörer och tillverkare

Alla våra leverantörer och tillverkare måste underteckna vår uppförandekod. Leverantörerna är i sin tur ansvariga för att deras leverantörer och tillverkare följer vår kod. De leverantörer och tillverkare som inte vill eller kan skriva under vår kod eller leva upp till våra krav, får inte vara samarbetspartner till Clas Ohlson.

Sedan införandet av vår uppförandekod har ett antal leverantörer, som av olika anledningar valt att inte skriva under koden, inte kvalificerat sig för att bli samarbetspartner till Clas Ohlson. Om våra samarbetspartner trots diskussioner och försök inte ger oss tillträde till revision eller är villiga att arbeta med förbättringar avbryter vi samarbetet med dem (läs mer på sidorna 33-34).

De tillverkare som har en engagerad företagsledning och ett gediget ledningssystem för bland annat uppföljning, kontroll och dokumenthantering är generellt bäst på att uppfylla kraven i uppförandekoden.

Bedömning och kontroll av nya fabriker

Innan Clas Ohlson köper in produkter direkt från en ny leverantör eller tillverkare i Asien besöker en representant för företaget fabriken för att göra en initial bedömning av olika CSR-aspekter utifrån våra krav. Fabriken måste också underteckna vår uppförandekod.

För att identifiera eventuella brister arbetar vi också med självutvärderingar där tillverkaren fyller i ett omfattande frågeformulär om förhållandena på fabriken beträffande arbetsmiljö, arbetsvillkor och miljö (utifrån kraven i vår uppförandekod). Den mest omfattande kontrollen görs vid revisioner, då våra egna eller externa revisorer går igenom tillverkningsanläggningen, intervjuar personalen och tar del av olika dokument. Det är Clas Ohlson som bekostar revisionerna hos våra tillverkare (hur en revision går till finns beskrivet på sidan 35).

Mål	Vad vi ville uppnå 2011/12	Vad vi har gjort 2011/12	Vad vi vill uppnå 2012/13
<ul style="list-style-type: none"> • Intensifiera vårt arbete med att bedöma, kontrollera och arbeta för att förbättra villkoren för människa och miljö, hos våra leverantörer och tillverkare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeta för att öka samarbetet med andra organisationer och företag gällande harmoniserade verktyg och metoder för uppföljning av uppförandekod. • Öka antalet externa revisioner för att göra fler kontroller som kompletterar våra egna. • Ökad andel oannonserade (window) revisioner för att få en bra bild av normalförhållandena hos olika tillverkare. • Djupare revisioner inom tillverkningsområden där riskerna för avvikelser bedöms som störst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagande i organisationen CSR Asia med samverkan med andra detaljhandelsföretag som verkar i regionen. • Vi har ökat antalet revisioner, både initiala och återkommande och har ökat andelen externa revisioner för att kontrollera kvaliteten på vårt eget arbete. • Vi har ökat andelen oannonserade revisioner som är ett bra komplement i granskningsarbetet. • Fördjupat samarbete med viktiga tillverkare och med målet att reducera antalet tillverkare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökat fokus på miljöfrågor i CSR-arbetet. • Fördjupat samarbete med viktiga tillverkare och leverantörer. Införandet av nivån "excellent yellow" för att lyfta och premiera tillverkare i deras CSR-arbete. • Ökade insatser för att stödja tillverkarnas CSR-arbete gentemot underleverantörer.
<ul style="list-style-type: none"> • Utvidga vårt arbete med information och utbildning ute hos tillverkare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utöka antalet utbildningstillfällen för fabriker. • Fördjupad utbildning för våra största och viktigaste tillverkare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Våra revisorer har tillhandahållit information för fabriksledningar inom områden för hälsa och säkerhet, Human Resources och miljö. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatta utbildningsinsatser för både nya och befintliga tillverkare.
<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerligt utbilda våra CSR-revisorer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerlig utbildning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Produktionsprocessutbildning på fabrik. • Extern miljöutbildning, omfattande bland annat utbildning gällande utsläpp av koldioxid, miljöledningssystem, kemikalier. • Introduktion till SA8000 och "Unga arbetares särskilda behov och rättigheter". 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerlig vidareutbildning av våra CSR-revisorer. • Förstärkt kompetens inom miljöområdet.
<ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med andra företag och organisationer för att kunna påverka och förbättra ännu mer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeta med fler företag och organisationer. • Undersöka olika initiativ som arbetar för att harmonisera företagens arbete med CSR. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagande i CSR Asia. • Samarbete med Rädda Barnen i Kina (CCR CSR). • Deltagande i olika forskningsstudier inom CSR-området, bland annat inom Lunds Universitet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvärdera möjligheten att samverka med andra företag och organisationer när det gäller revisioner för att få ökad effektivitet och ökade möjligheter att påverka. • Utökad intressentdialog i de länder där vi är verksamma. • Fördjupat långsiktigt samarbete med Rädda Barnen.
<ul style="list-style-type: none"> • Förbättrad kommunikation både internt och externt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad intern och extern kommunikation. • Vidareutveckla vår dialog med intressenter. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad CSR-information på Clas Ohlsons hemsida. • CSR-utbildning för all personal (maj/juni 2012). • Deltagande i Sustainable Brands Image Survey – utsedd till Branschbäst 2012. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad kundkommunikation om CSR via alla kanaler; butik, e-handel, katalog, telefon och marknadsföring. • Utvecklat samarbete med Rädda Barnen och att genomföra kampanjer för att ge barn i Nepal möjlighet att gå i skola. • Kontinuerlig CSR-information till våra medarbetare via våra interna informationskanaler.

Kraven i koden baseras på:

- FN:s konvention om mänskliga rättigheter.
- FN:s konvention om barns rättigheter (1989).
- ILO:s konvention om minimiålder för tillträde till arbete (nr 138, 1973).
- ILO:s konvention om förbud mot och omedelbara åtgärder för avskaffande av de värsta formerna av barnarbete (nr 182, 1999).
- ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetet (1998).

Förebyggande arbete

En del tillverkare har från början bristande kunskaper om vilka krav och regler de måste följa eller hur de ska gå tillväga för att uppfylla dem. Under revisionerna informerar våra revisorer tillverkarna om våra krav och vilka områden de måste förbättra. Vi har tagit fram utbildningsmaterial inom områdena hälsa och säkerhet, Human Resources och miljö som ska verka som ett stöd i tillverkarens strävan att förbättra sin verksamhet. Under året har vi genomfört utbildning hos 120 fabriker.

Även om Clas Ohlson många gånger är en liten kund hos våra leverantörer, är de allra flesta positiva till att bli reviderade och villiga att arbeta för att förbättra eventuella brister. Men det händer att vi möter tillverkare som av olika anledningar inte är beredda att ge oss tillträde för revisioner eller som inte är intresserade att inom givna tidsramar arbeta med de förbättringar som krävs. Om vi trots försök och diskussioner inte kan förmå dem att ändra sitt ställningstagande, avslutar vi vårt samarbete med dem.

Återkommande revisioner

Vi gör återkommande revisioner hos våra aktiva tillverkare som revideras minst vartannat år.

Under verksamhetsåret genomförde vi 617 revisioner, både initiala och återkommande. Våra egna revisorer utförde 591 revisioner och 26 externa revisioner gjordes av oberoende revisionsföretag specialiserade på socialt ansvarstagande och mänskliga rättigheter.

En revision tar normalt 1-2 dagar, beroende på fabriken storlek och antal anställda. Revisorerna går igenom fabriken lokaler, intervjuar anställda och kontrollerar dokument. Revisionen dokumenteras i en rapport. Om vi finner avvikelser mot vår kod upprättas en handlingsplan med information om de åtgärder fabriken måste vidta inom en angiven tidsram (läs mer under "Så går en revision till" sidan 35).

Bedömning av CSR-nivå

Våra tillverkares CSR-nivå bedöms enligt en färgskala:

Grön – Uppfyller kraven i vår uppförandekod

Gul – Funnit avvikelser mot koden

Orange – Funnit högriskavvikelser mot koden

Röd – Funnit nolltoleransavvikelser mot koden

Anmärkningar och förbättringar

Flest anmärkningar vid våra revisioner finner vi inom området för hälsa och säkerhet, till exempel brister i användning av skyddsutrustning, evakuering och brandskydd samt inom löner och arbetstider, till exempel för mycket övertid eller brister i medarbetarnas tillgång till sociala försäkringar.

Flest förbättringar har under året skett inom hälsa och säkerhet. Allmänna förbättringar gällande löner och arbetstider tar längre tid att uppnå. Frågan är komplex och kräver

Regeldetektor Cocraft. För lokalisering av trä- och metallreglar samt elledningar i väggar, tak och golv. Max lokaliseringsdjup för träreglar 38 mm, elledningar/metalreglar 50 mm.
40-8158

ett långsiktigt arbete där både köpare och tillverkare av varor i Asien i samråd med myndigheter och ideella organisationer måste verka för att gemensamt hitta hållbara lösningar.

Eftersom många tillverkare har en CSR-nivå med färgkoden gul, med olika avvikelser, kommer vi framöver att verka för att höja tillverkarens nivå på väg mot grönt, dvs. helt utan avvikelser för att kunna målsätta och att fördjupa samarbetet med strategiskt viktiga tillverkare som har en positiv utveckling av sitt CSR-arbete.

GRI (Global Reporting Initiative)

2009 införde Clas Ohlson GRI - den globala redovisningsstandard för hållbarhetsarbete - vilket ska göra det lättare för omvärlden att följa vårt hållbarhetsarbete. Införandet av GRI har också skapat värde för Clas Ohlson genom det ramverk, med väl definierade nyckeltal, som kan användas för att målsätta och följa upp resultat inom utvalda områden.

Redovisning av avvikelser och vidtagna åtgärder

I tabeller på sidan 34 redovisas utvalda nyckeltal inom området mänskliga rättigheter.

Icke diskriminering

Under årets revisioner har vi funnit 1 anmärkning beträffande diskriminering samt 5 anmärkningar där policy mot diskriminering saknats. Den vanligaste formen av diskriminering är att man i anställningsannonser ställt krav på ålder och/eller kön på den sökande. Clas Ohlson har i dessa fall krävt att policy mot diskriminering ska införas och att annonserna ska ändras.

Föreningsfrihet och rätten till kollektivavtal

Vi har funnit 17 anmärkningar gällande begränsningar i föreningsfrihet och rätten till kollektivavtal. Vi har ställt krav på att dessa leverantörer ska införa system som undanröjer detta hinder.

Hörselskydd med radio. Lyssna på radio samtidigt som du jobbar.
40-8308

Generellt är föreningsfrihet något som är ett stort problem i Asien och utgör ett stort och viktigt utvecklingsområde som kräver samverkan mellan tillverkare, köpande företag, ideella organisationer och myndigheter.

Barnarbete (under 16 år)

Vi har funnit 12 fall av barnarbete vid våra revisioner under året. I samtliga fall som upptäckts vid revisioner i Kina har barnen varit 15 år (i Kina krävs en uppnådd ålder på minst 16 år för att få börja arbeta). När vi påträffar arbetare som inte uppfyllt lagstadgad ålder, försöker vi tillsammans med barnet/föräldrarna och fabriken hitta den lösning som är bäst för barnet.

I ytterligare 36 fall har fabriker inte haft tillfredställande dokumentation med ID-handlingar för att kunna fastställa medarbetarnas ålder (utan misstanke om barnarbete vid revisionstillfället) och i 5 fall har fabriken inte upprättat en policy mot barnarbete. I dessa fall har Clas Ohlson krävt att företagen ska införa policy mot barnarbete och rutiner för att upprätthålla register med ID-handlingar.

Tvångsarbete

Under verksamhetsåret har vi inte funnit något fall av tvångsarbete. Vid de tillfällen vi tidigare funnit anmärkningar inom det här området, har det gällt innehållande av lön eller att arbetarnas ID-handlingar tagits i beslag av tillverkaren. Clas Ohlson har då ställt krav på att dessa aktiviteter ska upphöra omedelbart samt att fabriken inför policy och rutiner för att förhindra tvångsarbete.

Status efter gjord CSR-revision per verksamhetsår

År	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12
Grön			14	11	4	11
Gul	4	24	296	332	300	438
Orange				50	82	109
Röd		14	49	51	40	59
Totalt	4	38	359	444	426	617

Status per aktiva tillverkare 2012-04-30

Status	Grön	Gul	Orange	Röd
Procent andel	7 %	90 %	3 %	0 %

Avvikelse baserade på GRI-indikatorer efter genomförda revisioner:

GRI-indikatorer	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	Totalt
HR4K Icke diskriminering		16	15	20	6	57
HR5K Föreningsfrihet och rätten till kollektivavtal	1	29	9	7	17	63
HR6K Barnarbete	1	1	1	6	12	21
HR7K Tvångsarbete		5	2	0	0	7

Ordlista och förklaring av begrepp

CSR (Corporate Social Responsibility)

CSR innebär att företag, på egna initiativ, visar upp ett aktivt engagemang och ansvar i samhällsutvecklingen. I begreppet ingår bland annat företagets sociala ansvarstagande, miljöansvar och personalpolitik.

Uppförandekod (Code of Conduct)

En uppförandekod är riktlinjer som beskriver hur företaget ska bedriva sin verksamhet etiskt, socialt och miljömässigt. De bygger ofta på olika internationella avtal, som FN- och ILO-konventioner, nationell lagstiftning och regler. Kraven kan också gälla leverantörers och tillverkares produktion. Med hjälp av en uppförandekod vill företaget försäkra sig om att produkterna är tillverkade under goda arbetsförhållanden.

GRI (Global Reporting Initiative)

Global redovisningsstandard för hållbarhetsarbete. Infördes 2009 hos Clas Ohlson.

Leverantör

Företag som får vår order.

Tillverkare (fabrik)

Företag som tillverkar våra produkter.

Agenter

Leverantörer i Asien som vi samarbetat länge med och som köper produkter från andra leverantörer och tillverkare i Asien.

Läs mer

Vår fullständiga uppförandekod finns att läsa på vår hemsida <http://om.clasohlson.com>, där du även kan läsa mer om Clas Ohlsons arbete för mänskliga rättigheter.

Så går en CSR-revision till

På Clas Ohlsons CSR-avdelning i Shanghai och Shenzhen arbetar 6 revisorer med att kontrollera förhållandena på fabriken. Clas Ohlson utför både interna revisioner med egna revisorer och externa revisioner genom oberoende organisationer.

En revision består av följande delar

- Revisionen inleds med att vår revisor håller ett öppningsmöte tillsammans med ägaren av fabriken eller en person i ledande befattning. Vid detta möte informerar vi om Clas Ohlson, vad en revision innebär och olika hållpunkter för dagen, revisorn samlar in information om fabriken och man går igenom de dokument som fabriken behöver ta fram för granskning.
- Där efter görs en visuell besiktning av fabriken och dess lokaler, inklusive matsalar och eventuella bostäder.

Några av de saker vi tittar på är:

- Hälsa och Säkerhet.

- Brandsäkerhet (till exempel brandutrustning, utrymningsvägar, nödutgångar, brandövningar).
- Skyddsutrustning för arbetare, till exempel skyddshandskar, öronproppar.
- Ventilation, ljud och ljus.
- Dricksvatten.
- Toaletter.
- Matsal och kök (till exempel hygien och certifikat).
- Första hjälpen-utrustning.
- Elektriska ledningar och kablar.
- Maskiner utrustade med säkerhetsanordningar.

- Om fabriken tillhandahåller bostäder till arbetarna.

- Antal personer per rum.
- Personligt utrymme.
- Toaletter.
- Könnssegregerade rum.
- Brandsäkerhet (till exempel brandutrustning, utrymningsvägar, nödutgångar).
- Ventilation och ljus.
- Hygien och säkerhet.

- Dokument ute i produktion och andra fastigheter.

- Certifikat och licenser.
- Policy.
- Närvarolistor.
- Förekomst av böter eller andra disciplinära åtgärder.

- Barnarbete.

- Uppmärksammar och kontrollerar unga arbetare.

- Miljö.

- Rapport om fabriken miljöpåverkan och risker.
- Relevanta dokument och certifikat
- Farliga substanser och avfall är märkta och hanteras på ett säkert sätt.
- Tillgång till MSDS (Material Safety Data Sheet).
- Utbildning och hälsoundersökning för personer som arbetar med farliga substanser.
- Återvinningshantering.
- Vattenrening, luftrening.

- I nästa fas kontrolleras dokument, till exempel lönelistor, tidrapporter, ID-kort, arbetskontrakt samt olika typer av certifikat och licenser.
- Därefter görs intervjuer med anställda på fabriken. Intervjuerna är frivilliga och konfidentiella, och det är viktigt att skydda den enskilde arbetaren.
- Besöket avslutas med ett avslutningsmöte där fabriksledningen informeras om vad som kommit fram under revisionen. Om det finns avvikelser diskuterar vi gemensamt vilka förbättringar som måste göras och när de ska vara åtgärdade.
- Senare görs en efterkontroll att fabriken lever upp till revisionens förbättringskrav. Kontrollen görs antingen av Clas Ohlsons egna representanter eller av en oberoende organisation. Vi förbehåller oss också rätten att göra både annonserade och oannonserade revisioner hos våra tillverkare. Revisionerna bekostas av Clas Ohlson.

Våra värderingar och medarbetare

Våra medarbetare är kärnan i varumärket Clas Ohlson. En vanlig kommentar från kunderna är att vi ger bra service, har trevliga och kunniga medarbetare och att man därför också kan förvänta sig lite mer av Clas Ohlson.

Clas Ohlson fortsätter att växa i snabb takt. Antalet medarbetare på våra marknader ökar stadigt.

För att säkerställa kompetens för framtida tillväxt och expansion lägger vi stor vikt vid att attrahera, utveckla och behålla branschens bästa medarbetare.

Viktiga framgångsfaktorer i det arbetet är att ge möjligheter till fortsatt karriär inom Clas Ohlson, affärsanpassad kompetensutveckling, marknadsmässiga löner, en bra arbetsmiljö, god hälsa och mångfald.

Ett händelserikt år

Följande händelser, åtgärder och aktiviteter ger en kort sammanfattning av vårt personal- och utbildningsarbete under verksamhetsåret 2011/12.

- Fortsatt fokus på kompetensutveckling inom handelsmannaskap.
- Lansering av vår nya ledarskapsutbildning för chefer, övriga nyckelpersoner och potentiella ledare.
- Fortsatt organisationsutveckling och bemanningsoptimering för att ge god kundservice med hög effektivitet.
- Vår första kull av traineer har slutfört programmet och tillträtt befattningar inom varuförsörjning, inköp och verksamhetsutveckling. Tre nya traineer rekryterades hösten 2011 och nytt traineeprogram startas hösten 2012.

- Uppföljning av resultat och åtgärdsplaner utifrån vår medarbetarundersökning NMI 2011 (nöjd medarbetarindex).
- Fortsatt förankring av vår värdegrund, med målet att alla medarbetare ska känna till vår historia och företagskultur och bidra till att vårda och utveckla Clas Ohlson-andan.

Stolta medarbetare

Den 30 april 2012 uppgick antalet medarbetare inom koncernen till 3920. Av dessa var 52 procent heltidsanställda. Effekten av vår bemanningsoptimering är att vi jämfört med föregående år har färre medarbetare. Positivt är att vi genom denna strategiska planering kan erbjuda deltidsanställda en högre sysselsättningsgrad vilket också syftar till att säkra både kompetens och service till våra kunder.

Under året har över tusen medarbetare deltagit i någon av våra utbildningar i Insjön.

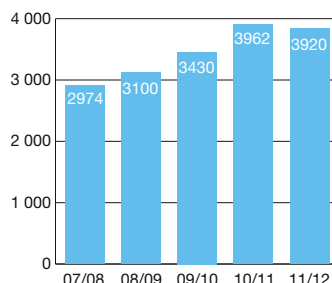
Vår andra koncerngemensamma medarbetarundersökning blev komplett då även Storbritannien slutförde sin undersökning under hösten 2011. Undersökningen genomfördes tidigare under året i Sverige, Norge, Finland och Kina. Totalt svarade 85 procent (84 procent 2010/11) av våra medarbetare på enkäten, vilket är ett högt deltagande. NMI (nöjd medarbetarindex) för koncernen blev 74 procent (oförändrat jämfört med 2010/11) vilket vid en extern jämförelse står sig väl mot andra företag.

Starkt förtroende

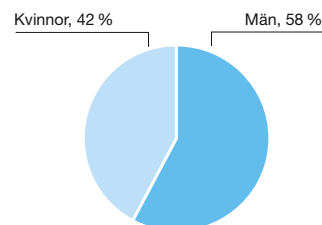
Medarbetarundersökningen ger en bra grund för vårt arbete med att attrahera, skapa trivsel, stimulera och motivera medarbetare samt hur vi kan utveckla ledarskapet inom företaget.

Undersökningen visar bland annat att merparten är stolta att arbeta inom Clas Ohlson och känner sig delaktiga i beslut som fattas. Förtroendet för chefer och ledning är starkt och

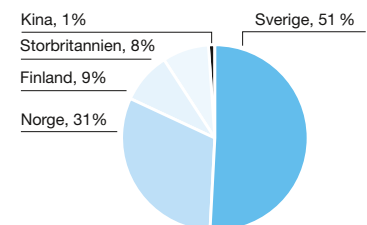
Totalt antal anställda

Antal anställda, män/kvinnor

Medarbetare per land

Totalt	Butik	Butikschefer	Tjänstemän	Övriga chefer	Lager	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt antal utbildningstimmar	43541	6484	4221	5900	2557	26723	35980	62703
Genomsnitt per anställd	15	32	6	3	6	16	16	16

Satsning på reservdelar – Clas Ohlson gillar slit men inte släng!

En välbevarad hemlighet är att Clas Ohlson har ett stort sortiment av reservdelar med över 9 000 artiklar som gör det möjligt att förlänga livslängden på olika produkter. Här finns allt från urverk till drivremmar och kaffekannor.

Hittills har endast en mindre andel av våra kunder känt till att vi erbjuder både reservdelar och en egen verkstad dit man kan vända sig för att få hjälp att laga produkter.

”Många kunder blir positivt överraskade när de får höra att vi erbjuder både reservdelar och verkstadstjänster och kan förlänga livslängden på en favoritprodukt, allt från maskiner, verktyg och elektronik till hushållsprodukter, multimedia och fritid. Det handlar både om service och om hållbarhet, det vill säga att hushålla med resurser och inte slänga saker i onödan”, säger Sven-Åke Östberg, kundtjänstchef på Clas Ohlson.

En viktig del av Clas Ohlsons nya e-handelssatsning är möjligheten att visa upp det stora utbudet av reservdelar i anslutning till de olika produkterna. Här kan man som kund också söka reservdelar till produkter som inte längre finns kvar i sortimentet – något som är mycket uppskattat inte minst när det gäller lite dyrare maskiner och verktyg. Och som stöd finns också ett stort kunnande inom Clas Ohlson att ta till hjälp med 25 servicetekniker fördelade inom olika specialområden; el & urverk, maskiner & verktyg, multimedia, hem & hushåll samt fritid och leksaker.

Att erbjuda reservdelar och verkstadstjänster är en viktig del av vår service men också viktigt för att bidra till en hållbar utveckling med mer slit och mindre släng. Vår ambition är alltid att guida våra kunder till rätt produkt med rätt kvalitet för den uppgift som ska lösas. En enklare produkt med ett lågt pris fungerar utmärkt under många år om den används mindre ofta och för enklare uppgifter. För en professionell användare, som använder en produkt dagligen för krävande arbetsuppgifter, behövs en mer avancerad och ofta dyrare produkt som tål hårdare användning.

vårt arbete med mångfald, likabehandling och jämställdhet får höga betyg. Våra utmaningar är kopplade till vår tillväxt, vilket kräver fortsatt utveckling med fokus på värdegrund, ledarskap och tydlig feedback på medarbetarens insats och lön.

Under året har åtgärder baserade på resultat av tidigare medarbetarundersökningar genomförts. Personalens medverkan i åtgärdsplaneringen ger tydligare målformulering och såväl bättre precision som starkare engagemang i genomförandefasen.

Mångfald berikar

Vi är övertygade om att goda resultat, trivsel, engagemang och samverkan uppnås genom mångfald. Därför strävar vi efter en jämn fördelning av medarbetare med olika erfarenheter och bakgrund.

Koncernens jämställdhetspolicy ligger till grund för vårt mångfaldsarbete. Målet är att inget kön ska ha lägre andel än 40 procent inom respektive yrkeskategori, vilket uppnås genom riktad kompetensutveckling i kombination med prioritering av en jämn könsfördelning vid rekrytering.

Under verksamhetsåret var 42 procent av företagets medarbetare kvinnor (41 procent 2010/11). Andelen kvinnor i koncernledningen var 20 procent från och med maj 2011 (13 procent 2010/11). I vårt management team med landschefer och ledande befattningshavare inom koncernfunktioner är 25 procent av medlemmarna kvinnor (18 procent 2010/11).

En stor andel av medarbetarna i våra butiker är yngre än 30 år. Det är naturligt, eftersom många av dem är deltidsanställda studenter som endast arbetar kvällar och helger.

Kompetensutveckling med affärsfokus

Clas Ohlson Academy i Insjön ansvarar för all utbildning inom koncernen. I detta ingår obligatoriska och frivilliga utbildningar, i alla länder och för alla yrkeskategorier. Målet är att säkerställa företagets återväxt och tillväxt genom att våra medarbetare har rätt kompetens för sina arbetsuppgifter och att organisationen kan ge våra kunder bästa möjliga erbjudande och service.

Under året genomgick 2500 medarbetare någon form av utbildning, i klassrum eller via videokonferenser och e-learning.

Hösten 2011 öppnades en ny lärportal på Clas Ohlsons intranät. Via portalen kan våra medarbetare genomföra yrkesanpassade interaktiva utbildningar på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt, med minimal miljöpåverkan och administration. De kursutvärderingar som hittills gjorts är positiva.

Konkurrenskraftiga löner

Clas Ohlsons ersättningspolicy är att erbjuda en konkurrenskraftig total ersättning. Fast lön ska utgöra grunden för den totala ersättningen. Lönen ska vara relaterad till den relevanta marknaden och avspegla omfattningen av det ansvar som arbetet innebär. Den fasta lönen ska ses över årligen för att säkerställa marknadsmässig och konkurrenskraftig fast lön.

Utöver en fast lön har alla medarbetare – oavsett yrkesroll – någon form av resultatbaserad rörlig lön samt friskvårdsbidrag och personalrabatter.

Förebyggande hälsoarbete

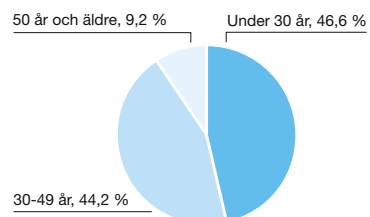
Clas Ohlson ska erbjuda en god arbetsmiljö, där medarbetarna är tillfreds med sina arbetsuppgifter och känner såväl trygghet och gemenskap som fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Vår årliga medarbetarundersökning visar att arbetsmiljön är god och trivselfaktorn hög. Vi har en för branschen låg personalomsättning på totalt 18,4 procent (inklusive deltidsanställda) och låga ohälsotal. Under verksamhetsåret uppgick den totala sjukfrånvaron till 5,0 procent varav 2,1 procentenheter var frånvaro längre än 14 dagar.

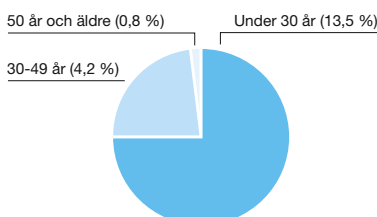
En ung organisation

En stor del av våra medarbetare är yngre än 30 år. Det är naturligt eftersom många av medarbetarna i våra butiker arbetar deltid. Vanligt förekommande är studerande som arbetar under helger och kvällar i någon av Clas Ohlsons butiker.

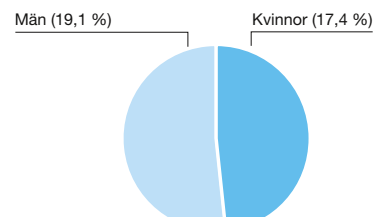
Åldersfördelning, Clas Ohlson koncern

Personalomsättning*

Personalomsättning, män/kvinnor*

* Nuvarande statistik avser fast anställd personal (enligt GRI) och inkluderar även deltidsanställda medarbetare.

Nya lärportalen ger inspiration och kunskap

Kim Andersson i Clas Ohlson butiken Triangeln i Malmö har gått igenom kursen "Fördjupad personlig försäljning" i nya lärportalen.

- Kursen var jättebra. Den gav massor av bra tips på hur jag kan möta kunden i olika situationer, säger Kim entusiastiskt.

Den interaktiva utbildningen görs hemifrån och bygger på animerade kundsituationer som butikspersonalen kan hamna i.

- Det gör att man kopplar till verkligheten, vilket också gör det lättare att komma ihåg än om det är en massa text och teori. Jag har redan upplevt massor av situationer i butiken där jag tack vare kursen vet hur jag ska agera.

Kursen är totalt 1,5 timme, indelat i olika lektionspass om vardera 10-15 minuter. Var och en väljer om det passar att göra allt i ett svep, eller vid flera olika tillfällen.

- Det är bra att kunna plugga i lugn och ro hemma, istället för att behöva åka till butiken eller en kurslokal. För mig fungerade det bäst att göra kursen koncentrerat, under en och samma kväll, men alla har ju olika tid och möjligheter, avslutar Kim.

Vår gemensamma värdegrund

Clas Ohlson har en stark företagskultur, en speciell anda och värdegrund där personlig omsorg om medarbetare och kunder alltid har funnits med som ett naturligt inslag.

Kärnan i värdegrunden är handelsmannaskap. Det betyder att vi gillar att göra affärer och att alltid göra det med kundens bästa för ögonen. Vår värdegrund kännetecknas också av handlingskraft, värme, engagemang och nytänkande.

Handlingskraft

För oss är handlingskraft glädjen, viljan och förmågan att få saker att hända. Vi hittar lösningar på vardagens små och stora problem och förvandlar ord till handling.

Värme

För oss är värme den vänlighet, omtanke och servicevilja vi utstrålar i varje kundkontakt, i mötet med varandra inom företaget och i relationen med våra leverantörer.

Engagemang

För oss är engagemang att var och en får, och tar, sitt personliga ansvar. Oavsett roll och ansvarsområde är alla lika viktiga för att nå våra gemensamma mål.

Nytänkande

För oss är nytänkande att vara kreativ, innovativ och nyfiken. Vi söker hela tiden nya möjligheter, produkter och lösningar, samtidigt som vi är stolta över vår historia.

Värdegrunden är hjärtat i varumärket Clas Ohlson. Det är kompassen för arbetet inom hela koncernen och ledstjärnan för hur vi kommunicerar med våra kunder. När koncernen växer är det viktigt att värdegrunden är tydlig och hålls levande. Värdegrundsarbetet är viktigt för att kunna ge medarbetare och kunder i Sverige, Norge, Finland, Storbritannien och Kina en gemensam bild och upplevelse av Clas Ohlson.

Antal anställda*	Sverige	Norge	Finland	UK	Kina	Totalt
Butik	1 199	1 134	278	267	-	2 878
Distributionscentral	333	-	-	-	-	333
Tjänstemän	472	107	49	34	47	709
Totalt	2 004	1 241	327	301	47	3 920
- varav kvinnor, %	42	38	41	54	60	42
- varav tillsvidareanställda, %	90	86	97	88	4	88
- varav heltid	60	44	47	34	100	52

Genomsnittlig anställningstid i företaget, år*	Sverige	Norge	Finland	UK	Kina	Totalt
Tjänstemän	6,7	7,7	5,0	1,8	3,5	6,5
Butik/distributionscentral	7,1	4,0	2,0	1,6	-	5,0

Genomsnittlig sjukfrånvaro, %	Sverige	Norge	Finland	UK	Kina	Totalt
Total sjukfrånvaro	4,9	6,8	3,1	1,7	0,0	5,0
- långtidssjukfrånvaro	1,9	3,5	0,4	0,3	0,0	2,1
- kvinnor	6,0	9,2	3,9	2,3	0,0	6,3
- män	4,0	5,3	2,5	1,1	0,0	4,0

* 2012-04-30

Vårt ansvar för miljön

Clas Ohlson köper in produkter från cirka 600 leverantörer i 30 länder. Produkterna transporteras till distributionscentralen i Insjön i Dalarna, där de sorteras och lagras för vidare distribution till våra butiker i Sverige, Norge, Finland och Storbritannien samt till distanshandelskunder. Transporter sker i huvudsak med lastbil, men godsflödet på båt och tåg ökar varje år.

Vi arbetar systematiskt för att uppnå våra miljömål och att löpande förbättra företagets miljöprestanda. Clas Ohlsons miljöpolicy slår fast att miljöperspektivet ska finnas med i det dagliga arbetet och i alla viktiga beslut för att skapa långsiktigt värde för våra kunder, medarbetare, aktieägare och för samhället i stort.

Det innebär ett livscykelperspektiv som omfattar hela kedjan, från val av produkter, leverantörer, tillverkningsmetoder och transportsätt till produkternas material, användning, energiåtgång och avfallshantering.

Årets viktigaste händelser

- Utvecklingen av våra butikers belysningsystem fortsätter. Nya ljuskällor har inneburit att installerad effekt har minskats från 35 till 15 W/m², vilket är en effektivisering med 57 procent jämfört med äldre belysningsystem.

- Ökad höjd på godspallar från distributionscentralen till butiker. Efter en ergonomisk riskanalys har pallhöjden kunnat ökas med 20 cm. Det ger ökad fyllnadsgrad och därmed färre transporter, vilket ger minskad miljöpåverkan och lägre kostnader.
- Ny modell för bedömning av kemiska risker i varor. Sedan våren 2011 tillämpar vi en ny metodik för kravställning, provtagning och uppföljning av ställda krav i vårt inköpsarbete.

Miljöarbetet i ett större sammanhang

Vår största utmaning, utifrån ett risk- och kostnadsperspektiv, är beroendet av fossila energislag och dess klimatpåverkan, främst avseende våra godstransporter. Förutom hotet om brist på olja på lite längre sikt kan det pågående politiska klimatarbetet resultera i högre skatter och avgifter.

Logistikens påverkan på klimatet är ett prioriterat område i vårt miljöarbete. Tillsammans med de transportföretag vi anlitar söker vi lösningar för att minska utsläppen av fossil koldioxid.

Klimatfrågan sätter även fokus på energianvändningen i samhället. EU utfärdar direktiv som syftar till förbättring av produkters energieffektivitet. Clas Ohlson erbjuder idag ett brett sortiment med energibesparande produkter. Som ett led i att hjälpa våra kunder att minska sin elförbrukning utvecklas kontinuerligt både sortiment och produktinformation, vilket gynnar både miljö och ekonomi.

EU:s kemikalieförordning Reach driver på arbetet med att fasa ut farliga kemikalier från varor. Vi arbetar enligt en riskbedömningsmodell där våra produkter klassificeras utifrån leverantörskategori, varumärke, användningsområde och användargrupp. Beroende på riskklassning anpassar vi våra krav på leverantörer och produkter.

Miljömål	Utfall 2011	Analys	Mål 2012	Aktiviteter
Sjöfrakt -5 % CO ₂ /tkm (jmf 2007)	+8,6 % (4,02 jmf 3,70)	Lägre fyllnadsgrad på containerfartyg.	3,52	
Lastbil -10 % CO ₂ /tkm (jmf 2007)	-2,9 % (50,4 jmf 51,9)	Högre fyllnadsgrad får ej genomslag i mätmetodik.	46,7	Ökad höjd på utlevererade pallar från distributionscentralen.
Tåg +10 % av andelen landtransporter (jmf 2007)	+20,5 % (19,4 jmf 16,1)	Intermodala transporter till butiker i UK. Målet för 2012 är uppnått.	17,7	
Flyg -10 % lägre andel (jmf 2007)	-35 % (0,0615 jmf 0,094)	Andelen flygfrakt balanserar på rimlig nivå. Målet för 2012 är uppnått.	0,085	
Tjänsteresor -20 % CO ₂ /km (jmf 2007)	-13 % (108,1 jmf 124,3)	Jämfört med 2010 minskar andelen tågresor och flyg- och bilresor ökar.	99,4	Max 150 g CO ₂ /km för nya tjänstebilar.
Förbrukning av drift-el på DC i Insjön -25 % kWh/pall (jmf 2007)	-15 % (20,2 jmf 23,8)	Fortsatt minskning trots att högre pallar har motsatt effekt.	17,1	Optimering av drifttider, godsflöden, kyla och ventilation.

ErP-direktivet (2009/125/EC). Ekodesignkrav innebär att produkten måste ha viss energieffektivitet och resurseffektivitet för att få användas inom EU. Ekodesignkravet tas fram i form av EU-förordningar med specifikationer för olika produktgrupper. Förordningarna blir direkt gällande i alla EU:s medlemsländer och kraven gäller från det datum som anges i dokumentet.

Förklaring till tabellen: **CO₂/tkm** = koldioxidutsläpp per tonkilometer. **Intermodalitet**, innebär att en godsenshet, till exempel en container, fraktas med flera olika transportmedel, till exempel tåg, fartyg eller lastbil. **DC** = distributionscentralen.

Organisation och ansvar

Miljöarbetet är en del av Clas Ohlsons hållbarhetsarbete, vilket samordnas i ett CSR-forum. Forumet formulerar mål och strategier samt planerar och följer upp hållbarhetsarbetet. Varje funktionschef ansvarar sedan för åtgärder relativt den miljöpåverkan som finns inom den egna verksamheten. Läs mer om Clas Ohlsons CSR-forum på sid 27.

Godstransporter och tjänsteresor

Vårt övergripande miljömål innebär att utsläppen av fossil koldioxid per tonkilometer godstransport respektive personkilometer tjänsteresa ska reduceras med 30 procent fram till år 2020, jämfört med år 2007. Reduktionen gäller sammanvägda nyckeltal för aktuella transportslag.

Cirka 85 procent av gods som kommer med båt från Asien till Göteborg transporteras vidare med järnväg till terminalen i Insjön. Inköpsavdelningen anpassar beställningar till hela containerns vilket ger optimal fyllnadsgrad. Gods från svenska och europeiska leverantörer samlas på flera orter för vidare transport med lastbil.

Utleverans från distributionscentral till butiker och kunder sker främst med lastbil, men andelen tåg- och båttransporter fortsätter öka, från 16,4 procent (2010/11) till 18,3 procent (2011/12).

Sedan juli 2011 har höjden på utleverad pall från distributionscentralen ökat med ca 20 cm vilket medför lägre kostnader och minskad miljöpåverkan.

Nyckeltalet för klimatpåverkan vid tjänsteresor med bil, flyg och tåg har ökat med 8 procent, från 100 till 108 g CO₂/km. Förklaringen är minskad andel tågresor och ökad andel bil- och flygresor.

Resultat

Clas Ohlsons totala koldioxidutsläpp vid godstransporter minskade från 16 289 ton (2010/11) till 15 349 ton (2011/12). Ökat antal transporter med båt och tåg är den

främsta anledningen. Utsläppen per tonkilometer ökade, från 5,5 (2010/11) till 6,0 gram/tonkm (2011/12), främst på grund av minskad fyllnadsgrad vid sjöfrakt från Asien.

Produktansvar

Övergripande miljömål

De produkter vi säljer ska ha egenskaper som motsvarar eller överträffar marknadens förväntan avseende material-egenskaper, energianvändning, säkerhet och kvalitet. Sortiment och information ska utvecklas för att hjälpa våra kunder att minska den egna miljöpåverkan.

Kemiska riskämnen

Antalet kemiska ämnen som regleras i EU:s Reach-förordning ökar snabbt. Clas Ohlson har lagt ett omfattande arbete på utbildning av leverantörer kring gällande lagar och riskbedömning av kemiskt innehåll i produkter och förpackningar. Vi har också arbetat fram ett avtal med ett ackrediterat laboratorium i Kina, där leverantörerna kan testa produkterna.

Utfasning av riskämnen

Alla material och ämnen i produkter skall minst uppfylla kraven i gällande lagstiftning. De ämnen som anses som riskämnen i Reach-förordningen fasar vi ut genom att sätta en maxgräns på 0,1 viktprocent. För våra textilier och läderprodukter har vi identifierat ytterligare ämnen, utöver lagstiftningen, som vi minimerar. Vi har också strängare krav än lagstadgade gränsvärden för material som kommer i kontakt med huden och som används av barn. I Reach-förordningen finns krav på att konsumenter ska informeras om innehåll av farliga kemikalier i varor inom 45 dagar på förfrågan. Vi har valt att informera direkt på produkten och på

Energianvändning*

	2011	2010	2009
Butikslokaler, el (kWh/m ² , år)*	139	150	139
Kontor, totalt (kWh/m ² , år)	142	157	205
Distributionscentral, totalt (kWh/m ² , år)	89	100	83
Distributionscentral, el (kWh/pall)	20,2	22,6	24,2
Eldningsolja Insjön, (m ³)	0,8	9,4	19,8

* exklusive butikerna i Storbritannien.

Total elförbrukning (GWh)

	2011	2010	2009
Butikslokaler*	34,0	30,9	24,2
Kontor	1,2	1,6	2,2
Distributionscentral	4,6	5,1	4,4

Fossil koldioxid (Ton)

	2011	2010	2009
Godstransporter	15 349	16 289	11 800
Resor	794	514	530
Uppvärmning**	11	186	286
El	3 453	2 760	1 079

**Emissioner av koldioxid härrör från förbränning av eldningsolja. Under 2011 baserades fjärrvärmen till cirka 1 % på eldningsolja och 99 % på biomassa. Av koldioxidemissionen kommer 2,0 ton från egen förbrukning samt 9,1 ton från fjärrvärmeproduktion.

Nyckeltalen visar energianvändning inom fyra olika områden: butikernas elförbrukning, kontorens och distributionscentralens förbrukning av el, fjärrvärme och olja samt elförbrukning per utleverad pall.

Emission av koldioxid vid transporter och resor

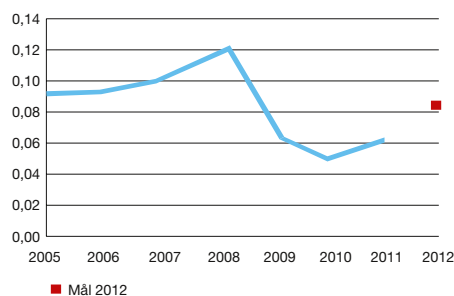
Transporter gram CO₂ per tonkilometer

	2011	2010	2009
Utfrakter	46,6	47,7	50,1
Infrakter - Europa	17,1	22,5	18,9
Infrakter - Asien	4,29	3,76	4,19

Tjänsteresor gram CO₂ per personkilometer

	2011	2010	2009
Medelvärde bil, flyg, tåg	108	100	108

Andel flygtransport (%) av totalt godsflöde

hemsidan när vi känner till att någon produkt innehåller en farlig kemikalie. Våra krav till leverantörerna är dock att det inte får förekomma några farliga kemikalier i produkterna.

Energieffektivitet

Ekodesigndirektivet och energimärkningsdirektivet är viktiga verktyg i EU:s arbete för att uppnå 20 procents minskad energianvändning till år 2020. Direktiven innebär dels att vissa produktgrupper måste ha viss energi- och resurseffektivitet för att få användas inom EU och dels att det måste vara tydligt för konsumenten hur energieffektiv produkten är.

En betydande del av produkterna som berörs av direktiven ingår i Clas Ohlsons sortiment. Konkreta exempel är krav på minskade standby-förluster, ökad energieffektivitet på transformatorer samt den pågående utfasningen av glödlampor.

Eftermarknadsservice - slit, men inte släng

Att laga en produkt istället för att slänga är ett konkret exempel på hållbarhet. Förutom att produktens livslängd ökar skapas en miljövinst genom minskat avfall. Clas Ohlson har ett sortiment med tusentals reservdelar och en egen verkstad med servicetekniker. Våra medarbetares produktkunskaper uppskattas av kunderna, som också erbjuds reparationer till självkostnadspris.

Energianvändning

Övergripande miljömål

All energianvändning i egna och hyrda lokaler och fastigheter ska dokumenteras. För distributionscentral, kontor och butiker ska den styras mot preciserade besparingsmål. Energi från fossila energikällor ska avvecklas i egen verksamhet.

Distributionscentral

Den sammanlagda energianvändningen på distributionscentralen har minskat med cirka 11 procent och är åter på 2009 års nivå: 89 kWh per kvadratmeter och år. Det goda resultatet är en följd av systematisk optimering av ventilation, kylmaskiner och automationsutrustning.

Andra nyckeltal förstärker bilden av den positiva utvecklingen. Elförbrukningen per pall har minskat från 22,6 (2010/11) till 20,2 (2011/12) kWh/pall, detta trots ökad pallhöjd. Antalet plockade orderrader har ökat med 15 procent med oförändrat antal utlevererade pallar – en tydlig effektivisering som ger både lägre utsläpp och lägre kostnader.

Kontor

Clas Ohlsons huvudkontor i Insjön omfattar två byggnader om sammanlagt 20000 kvadratmeter där även Insjöbutiken, kundtjänst med verkstäder, reservdelslager med mera inryms. Från och med december 2009 är alla byggnadsdelar anslutna till biobaserad fjärrvärme. Den sammanlagda förbrukningen av el, fjärrvärme och olja fortsätter att minska.

Butiker

El- och energibehovet varierar kraftigt mellan olika butiker. Vissa butiker har till exempel rulltrappa och extra ljusskyltar, vilket medför ökad elförbrukning.

Elförbrukningen i våra butiker visar på ett välkommet trendbrott och minskar med cirka 7 procent, från 150 kWh

per kvadratmeter och år (2010/11) till 139 (2011/12), exklusive butikerna i Storbritannien. I våra nordiska butiker ingår kyla/värme i hyresavtalet. I Storbritannien debiteras all fastighetsenergi däremot separat, vilket gör att förbrukningen inte kan jämföras med Norden.

Den lägre elförbrukningen är resultatet av ökat internt fokus på belysningsfrågor, bra samarbete med leverantörer samt ökad andel energieffektiva ljuskällor och armaturer.

Avfall

WEEE-direktivet (Waste Electrical and Electronic Equipment) avser producentansvar för elektriska och elektroniska produkter när de blir avfall. WEEE gäller i alla länder där vi är verksamma och Clas Ohlson tar sitt producentansvar genom medlemskap i nationella insamlingsystem på våra marknader.

Distributionscentralen i Insjön har sedan många år effektiva system för källsortering och återvinning. Överskottsemballage pressas i stora balar som säljs och blir råvara för nya produkter. Detsamma gäller olika fraktioner av plast. Övrigt avfall källsorteras i cirka 10 fraktioner.

Förpackningar

Vi ska, i samarbete med våra leverantörer, minska andelen miljöbelastande förpackningar. Det sker genom att vi undviker användning av plastemballage eller ersätter PVC- med PE- eller PET-plast. Storleken på förpackningarna ska i möjligaste mån anpassas till innehållet för att minimera mängden förpackningsmaterial samt för att minska våra transporter och vår påverkan på miljön.

I våra butiker säljs 8,8 miljoner bärkassar (2011/12) varav cirka 13 procent är papperskassar. Övriga är av materialet polyeten, PE. Introduktionen av en hållbar flergångskasse av armerad PP-plast har varit framgångsrik och försäljningen har ökat markant från cirka 80000 stycken (2010/11) till 198000 stycken (2011/12).

Förpackningar som skickas till våra distanshandelskunder är miljöanpassade genom användning av 57 procent returfiber och biobaserat lim. Clas Ohlson tar sitt producentansvar för förpackningar genom medlemskap i nationella insamlings- och återvinningsystem i Sverige, Norge, Finland och Storbritannien.

Trycksaker

Övergripande miljömål

Miljöpåverkan ska vara en del i beslutsunderlaget när vi väljer kommunikationskanal. En ökad andel kund- och aktieägarkommunikation via nätet eftersträvas. Produktion av trycksaker ska ske med teknik och material som har väldokumenterad och låg miljöpåverkan. Trycksaker ska kunna återvinnas som fiberråvara av hög kvalitet.

Clas Ohlsons katalog trycks enligt Svanenkriterier och distribueras i huvudsak tillsammans med varu-leveranser till våra butiker. Även all vår direktreklam och denna årsredovisning trycks på Svanenmärkt papper. Årsredovisningen distribueras endast till aktieägare som begärt att få tryckt information, upplagan har därmed minskat med cirka 70 procent vilket ger minskad miljöpåverkan.

Lagar och riktlinjer

Clas Ohlson berörs främst av följande EU-direktiv:

- Reglering av användning av miljö- och hälsostörande ämnen i varor (Reach, RoHS, lagstiftning kring material som kommer i kontakt med livsmedel och Leksaksdirektivet).
- Regleringen av produkters energieffektivitet (ErP).
- Producentens ansvar för uttjänt elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE).

Läs mer

För mer information om vårt miljö- och hållbarhetsarbete hänvisar vi till vår hemsida <http://om.clasohlson.com>.

RoHS: 2002/95/EC on the Restriction of the Use of certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment - begränsning av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska artiklar.

Genom RoHS förbjuds användningen av kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom och flamskyddsmedlen PBB och PBDE i nya elektriska och elektroniska produkter som släpps ut på marknaden från och med 1 juli 2006.

Gränsvärdet är 0,1 viktprocent (för kadmium 0,01 viktprocent) i homogen material.

RoHS omfattar de produktkategorier som ingår i WEEE. I Sverige är Kemikalieinspektionen ansvarig myndighet.

Reach: 1907/2006/EC Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals - registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.

Förordningen trädde i kraft inom hela EU den 1 juni 2007, och bestämmelserna i Reach infördes stegvis fram till juni 2018. Reach grundas på principen att det är den som tillverkar eller släpper ut en kemikalie på marknaden som ansvarar för att reda ut riskerna med kemikalien innan den tas i bruk.

De som tillverkar och använder kemikalier ska ta fram data om kemikalernas egenskaper och bedöma riskerna. En ny tillståndsprövning införs för kemikalier som har allvarliga hälso- och miljöfarliga egenskaper. Särskilt farliga ämnen är upptagna i en så kallad kandidatförteckning.

Alla som tillverkar, importerar eller säljer varor som innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett ämne på kandidatförteckningen måste lämna sådan information till sina kunder att varan kan hanteras på ett säkert sätt.

I Sverige är Kemikalieinspektionen ansvarig myndighet.

WEEE: 2002/96/EC on Waste Electrical and Electronic Equipment - avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter.

Syftet är att elektriska och elektroniska produkter ska utformas och framställas på ett sådant sätt att avfall förebyggs. När avfall ändå uppkommer ska det samlas in och återanvändas eller återvinnas på ett miljökämligt sätt.

Tillverkare och importörer ska betala för kommande återvinning av produkterna, samt även se till att återsamling och miljökämligt återvinning utförs.

I Sverige är Naturvårdsverket ansvarig myndighet.

Clas Ohlsons GRI-profil

En fullständig version finns att läsa på om.clasohlson.com Clas Ohlson redovisar på GRI:s tillämpningsnivå C.		
	Resultatindikatorer	Sidhänvisning
	Ekonomisk påverkan	
EC1	Skapat och levererat direkt ekonomiskt värde, inklusive intäkter, rörelsekostnader, ersättning till anställda, gåvor och andra samhällsinvesteringar, balanserad vinst samt betalningar till finansörer och den offentliga sektorn.	58-61
	Miljöpåverkan	
EN3	Direkt energianvändning per primär energikälla.	41
EN4	Indirekt energianvändning per primär energikälla.	41
EN16	Totala direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	41
EN17	Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt.	41
EN18	Initiativ för att minska utsläppen av växthusgaser, samt uppnådd minskning.	28, 40, 41, 42
	Social påverkan	
LA1	Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform, anställningsvillkor och region.	39, 73 not 31
LA2	Personalomsättning.	38
LA10	Genomsnittligt antal och utbildningstimmar per anställd och år, fördelat på personalkategorier.	36
LA13	Sammansättning av styrelse och ledning samt uppdelning av andra anställda efter kön, åldersgrupp, minoritetsgrupptillhörighet och andra mångfaldsindikatorer.	38, 76-79
	Mänskliga rättigheter	
HR2	Procent av betydande leverantörer och underleverantörer som har granskats avseende efterlevnad av mänskliga rättigheter, samt vidtagna åtgärder.	7, 33
HR4	Antal fall av diskriminering, samt vidtagna åtgärder.	34
HR5	Verksamheter för vilka man uppmärksammat att föreningsfriheten och rätten till kollektivavtal kan vara väsentligt hotade och åtgärder som vidtagits för att stödja dessa rättigheter.	34
HR6	Verksamheter för vilka man uppmärksammat att det finns väsentlig risk för fall av barnarbete och åtgärder som vidtagits för att bidra till avskaffande av barnarbete.	34
HR7	Verksamheter för vilka man uppmärksammat att det finns väsentlig risk för tvångsarbete och obligatoriskt arbete, och åtgärder som vidtagits för att bidra till avskaffande av tvångsarbete eller obligatoriskt arbete.	34
	Produktansvar	
PR1	De faser i livscykeln då produkters och tjänsters påverkan på hälsa och säkerhet ska utvärderas i förbättringssyfte, och andelen av väsentliga produkt- och tjänstekategorier som genomgått sådana utvärderingsprocesser.	41, 42

Clas Ohlson AB (publ.)
793 85 Insjön
Tel: 0247-444 00
Fax: 0247-444 25
www.clasohlson.se

Organisationsnummer: 556035-8672

clas ohlson